

DEBRECZENI FÜGGETLEN UJSÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS
KIADÓHIVATAL: DEB-
RECEN, PIAC-U. 49. SZ.
TELEFONSZÁM: 18.

EGY ÓRA . . . K 20.—
NEGYED ÉVRE K 55.—
FÉL ÉVRE . . . K 110.—
EGÉSZ ÉVRE . K 220.—

POLITIKAI NAPILAP.

A kormány a kényszerhelyzet hatása alatt elhatározta a békeszerződés aláírását

Budapest, május 25. A MTI. úgy értesült, hogy a magyar kormány a béke aláírására vonatkozó hajlandóságát a viszonyok kényszerítő hatása alatt egyidejű tiltakozása mellett jelentette be.

A kormány a döntés előtt a legalaposabban mérlegelte mindazokat a külpolitikai, gazdasági és katonai következményeket, melyek a békeszerződés aláírásának megtagadásából az országra háramlanak. Eltekintve közvetlen szomszédaink katonai készülődéseitől, az ország közgazdasági helyzete sem engedte meg, hogy közvetlenül aratás előtt az országot a kormány kalandokba vigye bele. Azon meggyőződés kerekedett felül, hogy az ország jelenlegi helyzetében, még ha az aláírás megtagadásának katonai következményei nem lennének is, hosszabb ideig tartó blokádot az ország nem tudna elviselni, mert híjjával van számos közszükségleti cikknek, mint pl. a só is. Néhány heti blokádnak elég lenne arra, hogy az ország lakosságát türelmetlenül helyzetbe sodorja. Az aláírásnak egyéb-

ként is csak formai jelentősége van, mert — miként azt a kormány jegyzéke is kifejti — az erkölcsileg és anyagilag is lehetetlen feltételek a legnagyobb jóhiszeműség mellett sem hajthatók végre. A kockázat, melyet a kormány az aláírás megtagadásával az országra hártana, összemérve az aláírásból fakadó következményekkel, a kormányt arra a meggyőződésre juttatta, hogy a békeszerződés aláírását nem tagadhatja meg. Ezekre a politikai okokra egyébként Apponyi Albert gróf lemondó levelében már maga is rámutatott, hogy a kormány elhatározását a politikai célrűségnek kell irányítania. A kormány egyébként is tökéletesen eszellekelt Apponyi gróf jelfogásához, aki a békeszerződés erőszakos intézkedése ellen határozott tiltakozást jelentett be.

A Magyar Távirati Iroda az alábbiakban közli Praznovszky István rendkívüli követ, meghatalmazott miniszter által Versaillesben f. hó 21-én átadott jegyzékek hiteles szövegét.

A béke delegáció közli lemondását a legfőbb tanácscsal

Elnök Ur!

A szövetséges hatalmak legfőbb tanácsa folyó évi május hó 6-án közölte a magyar békeküldöttséggel válaszában a delegációnak Magyarország békefeltételei tárgyában tett észrevételeire, valamint a békeszerződésnek véglegesen megállapított szövegét, felszólítván egyszerre mind a küldöttséget, hogy tíz napon belül nyilatkozzék: fel van-e hatalmazva ezt a békeszerződést úgy, amint most bemutatott, aláírni. A magyar békeküldöttség az alábbi okoknál fogva erre nem véli magát felhatalmazottnak.

Legyen szabad mindenk előtt a küldöttség elnökének a főtanács 1920 január 16-án tartott ülésén a delegáció nevében tett szóbeli nyilatkozatából a következőket idéznünk: »Mélyen átérzem óriási felelősségem súlyát, midőn a bemutatott feltételekkel szemben Magyarország első szavát kell kimondanom, mégsem habozom teljes őszinteséggel kijelenteni Önöknek, hogy azok a békefeltételek, melyeket nekünk felajánlani szí-

vesek voltak, hacsak lényeges módosítások nem eszközöltek rajtuk, hazámra nézve elfogadhatatlanok! Már pedig a januári szöveggel szemben lényeges módosítások a végleges szövegben nincsenek.

De nem szorítokozunk erre a negatív kijelentésre. Az említett beszéd folyamán a delegáció elnöke megjelölte a békeszerződés által felvetett területi kérdéseknek azt a megoldását, amely egy általunk közösnek hitt alapon és a szövetséges hatalmak által hirdített elvben, mindenek előtt a népek önrendelkezési elvének alapján nyugodott. Tehát nem a Magyarország régi területével szemben fennálló történelmi jogból indultunk ki, — nem mintha ezt a jogot kétségek tartanók, nem mintha nem tiltakoznánk egész lelkünkkel minden beállítás ellen, mely évezredek birtoklásunkat igazságtalanságnak minősíti. Mi az érdekelt népek jogához ragaszkodtunk, mikor számunkra népszavazást követeltünk. Ezt az utat azért választottuk, mert az ellentétek min-

den lehetőségét kerülni akartuk, egy önmagában vitán felül álló és hatásában pártatlanul működő elvnek alapul vételével, mert azt is kijelentettük, hogy előre alávetjük magunkat az érdekelt népek szabad akaratnyilvánításának, mely a kellő biztosítékkal ellátott népszavazás útján nyerne kifejezést. Ezzel egyszerre mind végérvényesen feleltünk a nemzetiségek elnyomása címén a magyar nemzet ellen szórt örökös vádakra azáltal, hogy bírakká tettük ugyanezeket, akiket állítólag elnyomtunk. Mi indítványoztuk, mi követeltük, most is követeljük ezt a bíróságot, mely a legjobban tájékozott. A legilletékesebb és bizonyára a legszigorubb ellenfeleink utasították azt vissza és ezáltal az egy tény által a kérdés eldöntöttnek látszik. Fájdalmas meglepetésünkre a szövetséges hatalmak a mi esetünkben elzárkóztak annak az elvnek alkalmazásától, melyet maguk hirdettek volt, de ez minket nem ment fel azon kötelezettség alól, hogy a magunk részéről ahhoz hűek maradjunk. Ez az elv megdönthetetlen erkölcsi erőt képvisel. Mi azt meg nem tagadhatjuk, mert sok millió polgártársunk emberi jogairól, az emberi méltóság egy kérdéséről van szó.

Mondják ugyan nekünk, hogy a kérdéses népek már megnyilatkoztak volna új állami összeköttetések mellett, melyekre a béke kötelezi őket. De ez könnyen megállapítható ténybeli tévedés. Soha ilyesmi nem történt. Nem hisszük, hogy bárki is gondolna arra, hogy ilyen nyilatkozatot az érdekelt magyar és német ajkuakról, — tehát az összes érdekeltnek majdnem feléről feltételezem. A más nemzetiségek körében folytak le gyűlések és tüntetések, még pedig ellentétes irányúak, de sohasem voltak oly tüntetések, melyek képviseleti jelleggel bírtak, sem pedig oly gyűlések, melyek fel lettek volna hazámra, hogy azokon bármely nép nevében beszéljenek. Az így Magyarországtól elszakított területek lakosságának tehát kényszert kellene elviselnie, melyet szentesíteni sem jogunkban, sem hatalmunkban nem áll.

Különb is bármilyen lojalitással fogunk is alkalmazkodni szerződésileg vállalt minden kötelezettségünkhöz, az az erkölcsi kötelek, mely ama népekhez köt minket, soha meg-

nem szakadhat, soha nem lehetünk közömbösek sorsuk iránt és ha — mint félő — a kisebbségek védelmére létesített szerrintünk elégtelen minden megállapodás dacára is az üldözések, melyeket szenvedni kell, tovább tartanak, mi szüntelenül fogunk a nemzetelek szövetségéhez fordulni, panaszainkat és szenvedéseinket ott érvényesíteni azon napig, melyen a dolog természetes fejlődése békés hatásaival győzelmeskedni fog az erőszakon, mely rajtunk elkövetett.

Elismerjük, hogy gazdasági és pénzügyi természetű némely megjegyzésünk figyelembe vételt. Annak a szerződés értelmében Magyarország marad, gazdasági helyzete ezután is nem kevésbé kétségbeesítő. Az ország természetes kijáratai sem az Adriai, sem az Aegei, sem a Fekete-tenger irányában biztosítva nincsenek. Megterhelve maradunk teljesíthetetlen pénzügyi kötelezettségekkel, melyeknek némi könnyítését a jóvátételi bizottságok útján csak homályosan kilátásba helyezik, de nem biztosítják. Ebből a szempontból sem találunk alapot álláspontunk megváltoztatására.

A döntő tény azonban a Magyarországot feldaraboló területi intézkedések változatlan fenntartása és a népek önrendelkezési joga érdekében két népszavazás visszatartása, melyet az érdekelt népek számára kérünk. Ezzel számunkra meg van jelölve a követendő út. Nem is szólva a Magyarországgal szemben benne rejlő igazságtalanságokról, ez a békeszerződés sérti azon népek kétségbevonhatatlan jogait, melyeket anélkül, hogy akaratukat nyilváníthattak volna, új államoknak ítéltek oda. Tehát nyilvánvaló ellentétben áll azzal a szabadsági elvvel, melyet a magyar békeküldöttség abban a hitben, hogy a szövetséges hatalmak egyetértésével találkozunk, alapul vett.

Saját érdeme szerint elbirálva, ez a békeszerződés elfogadhatatlannak látszik. A békeküldöttség tehát, amelynek megbízása erre az elbírásra szorított, nem tarthatja magát felhatalmazottnak az aláírásra. Tudjuk, hogy a szükséges elhatározásokra különböző természetű szempontok döntő befolyást gyakorolhatnak. Tudjuk, hogy hidegvérrel és világos látással kell mérlegelnünk az általános helyzetet és annak a nyomásnak mértékét,

mely ebből következik és mely ezen elhatározások szabadságára hathat. Nem zárkozunk el annak elismerésétől sem, hogy a szövetséges hatalmaknak hozzánk intézett kisérlő levele utat látszik nyitni a szerződésben foglalt »néhány igazságtalanság« (ez az ő kitévelük) kiküszöbölésére, de ezek politikai szempontok, melyek elbírálása nem tartozik a békeküldöttség illetékességi körébe. Nem a megbízott, hanem a megbízó van hivatva azok horderejének mérlegelésére, hogy mennyi súlylyal esnek latba a végső elhatározások megállapításánál.

A kormány jegyzéke a legfőbb tanácshoz

Elnök Ur!

A magyar békeküldöttség — mint az május 17-én kelt leveléből kiténik — visszaadta meghatalmazását megbízójának. A békeküldöttség erkölcsi lehetlenségnek véli, hogy aláírjon egy olyan szerződést, melyet elfogadhatatlannak és teljesíthetlenségnek jelentett ki s melynek rendelkezéseit hiába igyekezett megváltoztatni. Véleménye szerint csak egy kivételes helyzet teremtette kényszer tehétné megokoltá a szerződés aláírását, azonban a békeküldöttség nem érzi magát illetékesnek annak elbírálására, vajjon ez a kényszer tényleg fennáll-e.

A magyar kormány teljesen osztja azokat a megokolt ellenvetéseket és bírálatokat, amelyeket a békeküldöttség állandóan hangoztatott, ugyszintén osztja azt az általános tiltakozást, amelyet a békeküldöttség mind a tárgyalások folyamán, mind pedig jelen lemondó levelében kifejezésre juttatott. Tiltakozik különösen a magyar kormány a népek szabad önrendelkezési jogának nyílt megsértése ellen, mert csak ez a jogelv alkalmas arra, hogy bizonyalmaknak és zavaroknak elejét vegye s éppen erre a jogalapra helyezkedve mondott le a magyar kormány elvitathatatlan történelmi jogaihoz való ragaszkodásának hangoztatásáról.

Nem kerülték el azonban a magyar békeküldöttség figyelmét a szövetséges és társult nagyhatalmak kisérlő levelének azok a részei, amelyek véleménye szerint ha nem is tényleges biztosítékok, mégis határozott ígéreteknek látszanak arra, hogy a békeszerződés kikötései a közel jövőben enyhítené fogják.

A szövetséges és társult hatalmak kijelentik a kisérlő levelében, hogy a határvonalakat megváltoztatni nem lehetett, ugyanakkor azonban felhatalmazták a határmegállapító bizottságokat, hogy előterjesztéseket tegyenek a szükségeseknek mutatkozó változtatások iránt, hogy kiküszöböltessenek a békeszerződésnek amaz igazságtalanságai, amelyeknek megszüntetése általános érdek. A kisérlő levél szerint a határmegállapító bizottságok által

Visszaadjuk tehát megbízásunkat annak a kormánynak a kezébe, melytől azt vettük és átadjuk neki az okmányokat, melyeket Ön szíves volt hozzánk eljuttatni. Ő van hivatva arra, hogy az ország érdeke szerint határozzon, az ő kötelessége, hogy feleljen az Ön kérdésére, mely az ő békealáírására vonatkozik.

Fogadja Elnök ur kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1920. május hó 17-én.

Gróf Apponyi Albert
a magyar békeküldöttség elnöke.

teendő intézkedések teljes mértékben biztosítani fogják a határ mentén élő népességek érdekeit.

Nem kételkedhetünk tehát abban, hogy a szövetséges és társult hatalmak örködni fogják afelett, hogy a jóvátételi bizottságok mindannyiszor, valahányszor valamely igazságtalanságnak jönnek tudomására, hiven meg fogják felelni feladatuknak és rajta lesznek, hogy a népszövetség tanácsa teljes befolyásának talbavetésével igyekeznek megszüntetni minden igazságtalanságot és méltánytalanságot.

A rutén földet illetően a kisérlő-levél autonómiát helyez kilátásba, amely lehetővé teszi, hogy a rutén nép akaratát szabadon nyilváníthassa és minden befolyástól mentesen dönthessen sorsa és hovatarozandósága dolgában. A szövetséges és társult hatalmak bizonyára nem vették volna fel a kisérlő-levélbe ezeket a határozott és világos kijelentéseket, ha nem lett volna komolyan szándékukban, hogy biztosítsák a rutének számára a választásoknak és nemzetgyűlésük működésének teljes szabadságát.

Végül a kisérlő-levél kilátásba helyezi Magyarországnak a népszövetségbe teljesen egyenjogú tényezőként való fölvetését, azaz a föllettel, hogy hiven teljesíti a reá háruló kötelességeket. A szövetséges és társult hatalmak bizonyára teljesen tudatában vannak, mily súlyosak a Magyarországra rótt kötelességek. De ha Magyarország jóhiszeműségét nem is lehet kétségbe vonni, akkor, amikor a szerződés anyagi és erkölcsi kötelezettségei túlhaladják a lehetőség határait, a legjobb akarat is legyőzhetetlen nehézségekbe ütközik.

A jelen óra súlyos volta, valamint a szövetséges és társult hatalmak kétségbevonhatatlan tekintélye egészen rendkívüli fontosságot ad azoknak az ígéreteknek, amelyek bentfoglaltatnak a Magyarországot a béke aláírására felhívó okmányban. A határozott ígéretek összessége kifejezésre juttatta a közeledésnek azt a gondolatát, a melyet részünkről mi is érvényesíteni törekedtünk. A magyar kormány meg van győződve arról, hogy a megértésnek kibontakozófélben levőszel-

lemében fogják megoldani a békeszerződésből felmerülő vitás kérdéseket és ugyanez a szellem fogja megszüntetni azokat az igazságtalanságokat is, melyek nincsenek kifejezetten megemlítve a kisérlő-levélben, vagy amelyeket a kisérlő-levél nem ismer el ilyenekül.

Ezen föltevésben és az ország súlyos helyzetének teljes tudatában úgy véli a magyar kormány, hogy nem térhet ki a békeszerződés aláírása elől. Ezzel az elhatározásával a magyar kormány azt is bizonyítja, hogy Magyarország Közép-európa politikai rendszerének értékes eleme, melynek belső megszilárdulása Európának egyetemes érdeke.

Van szerencsém értesíteni Elnök urat, hogy mihelyt a magyar kormánynak tudomására jut a béke aláírásának időpontja, Magyarország haladéktalanul ki fogja küldeni a kellő felhatalmazással ellátott meg-

A miniszterelnök nyilatkozik a holnapi nemzetgyűlésen

Budapest, január 25. A kormány tagjai ma délelőtt 10 órakor miniszteri értekezletet tartottak. 11 órakor megszakították az értekezletet, mert a miniszterelnök az angol munkásképviselők tiszteletére dezsónét adott. Délben folytatták a tanácskozást, amely az esti órákig tartott. A miniszteri értekezlet a béke kérdéssel foglalkozott.

Mindeddig nem jött hivatalos értesítés Párisból a magyar békelegáció elnöke, valamint a miniszterelnök és külügyminiszter jegyzékének átvételéről. Amennyiben holnap délelőttig értesítés nem jön, a miniszterelnök nem is nyilatkozhatik a nemzetgyűlés holnapi ülésén, a nyilatkozattétel azonban legkésőbb esütörtökön megtörténik.

Beavatott politikai körök értesülése szerint a miniszterelnök újabb, eddig nem ismert körülményekre fogja felhívni a figyelmet, amelyek enyhébbé teszik a reánk háruló súlyos kötelezettségek megítélését. A pártok tagjainak zöme csak ma érkezik vissza Budapestre. A képviselők körében tulnyomó részt az a hangulat, hogy a pártok képviselőinek nem kell nyilatkozatot tenniük.

Apponyi a kormány elhatározásáról

Apponyi Albert gróf ma reggel a következőket mondta Az Est munkatársának:

— A kormány nem járhatott el másképen. Ez volt az egyetlen út, amelyen haladhattunk, nehogy egész állami létünkkel va banque játékkal kockára legyünk. Nem lehetett tekinteten kívül hagyni azt a kedvező fordulatot, mely az entente vezető köreinek hangulatában is mutatkozni látszik, nem vezető körökben pedig már láthatóan meg is nyilatkozik, amely hangulat nyomban visszatordulna ellenünk, ha mi megtagadnók a békeszerződés aláírását. Is-

bizottait, hogy aláírják a békeszerződést.

Fogadja az Elnök ur legmélyebb tiszteletem nyilvánítását Budapest, 1920. május 18-án.

Simonyi-Semadam s. k.
miniszterelnök.

Teleki s. k.

külügyminiszter.

Versailles, 1920 május 22. (A MTI. kiküldött tudósítójának szikratávirata a budapesti radio állomás útján) Praznovszky Iván rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter tegnap délután nyújtotta át Henry ezredesnek a magyar békelegáció lemondását tartalmazó jegyzéket. Az entente május 6-iki jegyzékében Magyarország számára válaszául kitűzött határidő is a tegnapi nappal lejárván, Praznovszky ily irányu felszólításra később átnyújtotta a magyar kormány jegyzékét, melyben az késznek nyilatkozott a békeszerződés aláírására.

métlem, komoly és az ország érdekeit becsületesen szem előtt tartó kormány nem tehetett másképp.

A jövőt illetően elég biztatók számunkra mindazok a sorokban és sorok között látható ígéretek, melyeket a béketanács kisérlő jegyzéke felkínál számunkra. Dolgoznunk kell és elsősorban főleg belső konszolidációra kell törekednünk, hogy a biztatást jelentő kivezető út nyitját megtaláljuk. Ha belől egységesek vagyunk, ezzel csak megerősítjük a hozzánk fűzött bizalmat és alapot adunk annak a nagyszabású munkának, amelyet most már itthon és a külföldön folytatnunk kell, hogy újból megerősödjünk.

Frank Sándor

női divat üzlete

Piac-utca 42. sz.
(Hongária-kávéházzal szemben.)

Tavaszi felöltők,
kosztümök,
grenadin és opál
blousok
nagy választékban

Olcso
szabott árak!

Minden menekült-bélyeg,
amelyet megveszel, egy
könnycsopót szárit föl.

Saját készítésű cipők

legjobb kivitelben és legolcsóbban beszerezhető kőszu és méret után

Grünwald cipőüzem
SAS-UTCA 4.

Kölcsonos-segelyző epelet.

Teleky külügyminiszter nyilatkozata

Teleky Pál gróf külügyminiszter a Wiener Tel. Comp. szerkesztőjének a következőket mondta a békeszerződés aláírásáról:

— A békeszerződés aláírását a minisztertanács határozta el és ezidőig nem terjesztheti a nemzetgyűlés elé, mert az nem képviseli Magyarország egész területét. A tiszántúli rész még nem választott, már pedig ez a rész 50 képviselőt küld a nemzetgyűlésbe. Ugyanúgy nincs képviselője a szerbek által megszállott területnek, amely a békeszerződés értelmében is Magyarországhoz tartozik. Ez a rész is 15 képviselőt küld a parlamentbe. A mai nemzetgyűlés határozata tehát nem képviselne az egész nép akaratát.

— A békeszerződés a magyar államra különösen gazdasági és pénzügyi tekintetben olyan mérvű terheket ró, amelyeket nem fog elviselni. Egyedüli reményünk a békeszerződés végrehajtása rendjén felükerekedő jobb belátás. Nagy sulyt fektetünk arra, hogy a szomszéd államokkal jó baráti viszonyban legyünk. Természetes, hogy a mai viszonyok között az erős entente-államokkal is keressük a barátságot, annál is inkább, mert az ő támogatásuk nélkül megzavart közgazdaságunk újjáépítése csak igen nehezen volna keresztülvihető. Bizvást reméljük, hogy a győzők is be fogják látni, hogy az ő érdekük is, hogy ne keressék kétségbe a legyőzötteket.

Aláírás június 4-én

Páris, máj. 25. Az United Press itteni tudósítója jelenti, hogy a magyar békeszerződést június 4-én délután 4 órakor fogják Versaillesben aláírni.

Nyomban utána a legfőbb tanács összeül, hogy két bizottság kiküldését határozza el. A két bizottság megalakul és június folyamán utazik Budapestre. Az egyik bizottságot a jóvátétel feladatával bízzák meg és feladatává teszik bizonyos függő ügyek elintézését az utódállamokkal. A másik bizottság a határrendezés ügyével fog foglalkozni. A bizottságok tevékenysége állandó jellegű lesz. Székhelyük Budapest lesz.

Felhívás

A magyar kir. nemzeti hadseregnek feltétlenül szüksége van galván-elemekre.

Ezek beszerzése a mai viszonyok között anyaghiány miatt lehetetlen. Ezért a katonai Körletparancsnokság azon kéréssel fordult Debrecen város hazafias lakosságához, hogy amennyiben birtokában volnának házi csengőhöz való galván-elemek, vagy azok alkatrészei (Leclanche), melyeket most számiáksó hiányában ugysem használhatnak, vagy bármilyen típusú más elemek, azokat a hadsereg rendelkezésére bocsátásuk, ingyen vagy ármegtárités ellenében. A fentemlített anyagok a katonai Körletparancsnokságnál (Itélőtábla I. em. 23. számú szobában) adhatók be, illetve jelenthetők be elhozatalra.

Debreceni Katonai Körletparancsnokság.

Handler Gyula a törvényszék előtt

A főtárgyalás első napja

Óriási érdeklődés előzte meg Handler Gyulának, a Károlyi-kormány alatt volt kormánybiztos politikai megbízott bűnpörének mai főtárgyalását. A törvényszéket a város közönsége valóságos meostromolta a főtárgyalásra szóló jegyekért, a nagy esküdtszéki terem nézőtere teljesen zsufolásig megtelt hallgatósággal, mire Nagy Kálmán dr. megnyitotta a főtárgyalást. A törvényszék ötös tanácsának tagjai az elnökön kívül még Benkő János dr., Kiss Sándor dr., David Samu dr. és Szép László dr. törvényszéki bírák. A vádat Gergits Károly dr. kir. főügyész helyettes képviseli, a védelmet Hódy Béla dr. ügyvéd helyettese, Török Adorján látja el.

A tárgyalás több napig fog eltarítani, miután a vád és a védelem száznál több tanút jelentett be, akik majdnem mind meg is jelentek.

A mai délelőtt legnagyobb részét Handler Gyula védekező beszéde foglalta le. Handler szuronyos börtönőr kísérté fel a tárgyalási terembe, katonapozitóból készült, zöld vadászöltöny van rajta, a lábán katonabakancs és fekete bőr-lábszárvédő. Arcán nem igen látszanak a hosszú vizsgálati fogság nyomai, egészséges és élet-erős férfi benyomását teszi.

Nagy Kálmán dr. elnök először személyi adatait kérdezi tőle. Handler elmondja, hogy 39 éves, római katolikus vallásu, a Munkásbiztosító Pénztár igazgatója volt, 5 elemi, 3 ipari és 4 építőiskolai osztályt végzett, vagyonja nincs. 1907-ben izgatásért 3 hónapi fogházra ítélték el, később még egyszer elítélték izgatásért 100 korona pénzbüntetésre.

Ezután Gergits dr. kir. főügyész helyettes felolvassa a vádiratot, amelyben az ügyészség vádat emel Handler ellen izgatás büntetéseért tíz esetben mint tettes, egy esetben mint felbujtó ellen, egy rendbeli zsarolás, kétféle rendbeli lázadás, ötrendbeli hatóság elleni erőszak, négyrendbeli lopás, egyrendbeli orgazdaság és orgazdaság kísérlete miatt. A vádak anyaga részben Handlernek a forradalom utáni, nagyjából azonban a kommunizmus alatti szereplése szolgáltatja.

Handler védekezése

Ezután következik Handler kihallgatása:

Elnök: Bűnösnek érzi magát?
Vádlott: Nem érzem magam bűnösnek.
— Mióta szocialista?
— 1898 óta.
— Mi volt akkor a foglalkozása?
— Kömüvesegéd voltam és a szocialista pártvezetőség tagja, 1905 óta pedig párttitkár.
— Hajlandó elmondani az előzményeket?
— Igen.
Handler Gyula ezután mintegy két óra, hosszú beszédben adja elő védekezését a felhozott vádpontokkal szemben. Részletesen elmondja a forradalom és a kommunizmus alatt

körülte lejátszódott eseményeket, elég higgadtan, folyékonyan beszél, a figyelmé minden részletre kiterjed, időnkint belepillant a kezébe tartott jegyzeteibe. Látszik, hogy alaposan készült védekezésére.

1910-ben a Munkásbiztosító Pénztár fogalmazója, 1914-ben pedig igazgatója lett. A forradalom kitörésekor Debreczenben volt. A forradalom előtt, mint a városi közéleti bizottság tagja, tiltakozott Windischgraetz Lajos herceg, közéleti ügyi miniszter rendeletei ellen, amelyekkel minden élelmiszert el akartak venni a városból, míg itt a fejadagot sem tudták kiadni. A forradalom előtt és alatt mindent megtett, hogy a feyelmezetlen elemek rakoncátlanokdását megakadályozza. Ezekben a napokban kijelentette, hogy ő szívesebben él egy demokratikus királyságban, mint egy antidemokratikus köztársaságban.

Beszél a munkásörög megalakításáról, amellyel meg akarta gátolni a fosztogatásokat, majd egyes garázdálkodó katonacsapatok lefegyverzéséről.

Később kinevezték őt kormánybiztossá, amit hosszabb gondolkodás után elfogadott. Ekkor is mindig igyekezett a jogrendet az erőszakoskodó szélső elemekkel szemben megvédeni. Márk Endre polgármestert ő hívta vissza hivatalába, mikor illetélenek egyének munkáját lehetlenné akarták tenni.

A kommunizmus alatt ő maga erőszakolta ki egészségügyi politikai megbízottá való kinevezését, hogy ő főle, aki régi szocialista, ne tegyenek valaki mást és hogy a dolgok vezetésére mérséklőleg hathasson. Több ízben kifejezte ellenkezését a kommunizmussal szemben, mikor egyszer Kőrösi Kálmán ügyvéd megjelent a direktoriumnál és ott meleg szavakban üdvözölte a diktatúrát. Erre a direktorium ő ellene fordult, mondván, hogy ha a polgári társadalom meg van elégedve, miért elégedetlenkedik Handler elvtárs?

Az orvosgyűlésen állást foglalt a szakszervezeti vezetőség és az egyes intézmények vezetőinek szabad megválasztása mellett. A kiütéses tifusz elleni küzdelem céljaira rekviráltatott két hordó petróleumot.

A kórházakban nem türte meg a bizalmi tanácsokat. Mindezek miatt a dolgok miatt erős agitáció indult meg ellene és ő csak a közalkalmazottak segítségével maradhatott meg állásában.

A vörös örség többeket letartóztatott, csupán azért, mert az ő barátai voltak. Ő közbenjárt az érdekekben és kiszabadította őket. A Debreczenből elvitt és ellenforradalmársággal vádolt 84 tusz ügyében egyenesen Handlerhez fordult és kivitte, hogy nem mint ellenforradalmárokat, hanem mint tuzsokat kezeltek őket és ezzel életüket biztosította. Elutazásukkor minden pénzt odaadta a tuzsoknak.

Handler kihallgatása után az elnök öt perc szünetet rendel el.

A Vágó-féle gyűlés.

Szünet után következett az első vádpont tárgyalása és a tanúk kihallgatása. Az első vád Handler ellen az, hogy 1919. február havában egy kommunista gyűlésen, amelyen Vágó Béla tartott beszédet és azt hirdette, hogy a polgárságot ki kell irtani, felszólalt és kijelentette, hogy egyetért Vágóval. Handler kijelentette, hogy a gyűlésen csakugyan megjelent, de azzal a szándékkal, hogy a kommunisták ellen fellépjen. A rendőrséget és a polgárőrséget előzőleg készenléthe helyezte, ő maga pedig megbízható munkásokkal ment el a gyűlésre.

Vágó beszédének első részében a szocialdemokrata tanokat fejtegette, közben azonban zaj támadt. Ekkor lépett ő közbe, kijelentette, hogy Vágó eddigi szavaival egyetért, mert ezek szocialdemokrata eszmék és felhívta a hallgatóságot, hallgassák végig azt is, amit Vágó a kommunizmusról mond. Ezután tette csak Vágó inkriminált kifejezéseit. Vágó után újból felszólalt és erősen ellent-

mondott neki. A gyűlés után a kommunisták el is határozták, hogy lehetlenné teszik őt a munkásság előtt, vagy ha ez nem sikerül, meggyilkolják. Erre tanúnak jelenti be Rostás István debreceni rendőrfőkapitányt.

Ezután a tanúkihallgatások következtek. Az első tanú Beldy László nyugalmazott főispán. Vallomása szerint Vágó beszédében többször említette, hogy a polgárságot ki kell irtani. Közben zaj támadt, amire Handler közbeszólt, csendre intette a hallgatóságot és kijelentette, hogy teljesen egyetért Vágóval. Később Vágó is kijelentette, hogy ez egészen váratlanul érte őt, mert Pesten éles ellentét van a szocialisták és a kommunisták között. Ha azonban a debreceni szocialista vezeték egyetértene velük, akkor ő meghajlik előttük, — mondotta Vágó.

Handler mosolyog. Ezen hiába tetszik mosolyogni, én katolikus ember vagyok; a vallomásomra megesküszöm, amit én mondok, az úgy is van.

Elnök intí Handler-t, hogy viselkedjék komolyan.

A tanút a vallomására megesküti.

A többi tanu

A következő tanu Karay Sándor főgimnáziumi igazgató. Hallotta, mikor Handler 1918 októberében egy beszédében ezt mondta: üdvözlőjük az orosz bolsevik-testvéreket és a francia elvtársakat.

A bíróság megesküti.

Ezután Rostás István rendőrfőkapitány vallomása következik. A polgárőrség szervezéséről beszél. Handler, mint kormánybiztos, hozzájárult a szervezéshez, később azonban halasztotta az örség felfegyverzését, amin az egész vállalkozás megbukott. Elnök kérdésére elmondja, hogy nem tudja biztosan, adott-e parancsot Handler Szamuely László elfogatására, mikor a kommunista vezér Debreczenben járt. Ő hozzá többször érkezett jelentés, hogy a szélső elemek ő ellene és Handler ellen merényletet terveznek. Erről Handlernek jelentést is tett.

A főkapitány ezután vallomására esküt tesz.

Bay Adám kir. járásbíró vallomása után Olchvay László dr. ügyvédet hallgatta ki a bíróság. A polgárőrség szervezéséről beszél, amelyet Rostás főkapitánnyal egyezően ad elő.

Vádlott megjegyzi, hogy a polgárőrségnek azért nem utalt ki fegyvert, mert időközben a belügyminiszterium elrendelte valamennyi munkás- és polgárőrség lefegyverzését.

Olchvay dr.-t vallomására megesküti, majd elnök a főtárgyalást felhagyja. A tárgyalást délután négy órakor folytatják tovább.

Rendezik az ipari árakat.

Ujabb napról-napra szaporodnak a panaszok az iparosok folyton emelkedő követeléseivel szemben. Az árvizsgáló bizottság megvizsgálta a panaszokat a legnagyobb részüket alaposnak találta. Szombaton délután 4 órakor ülést tartott a bizottság Kazinczy Gábor ny. kuriai bíró elnöklésével, hogy az ipari árak rendezéséről tanácskozzon. Miután az iparosok az anyagok folytonos emelkedésével okolták meg eljárásukat, az árvizsgáló bizottság árszabályt dolgoz ki s ebben megállapítja, hogy milyen tételeket számíthatnak föl az iparosok. Az árszabályt a műhelyben ki kell függeszteni, a végzett munkáról pedig pontos számlát kell összeállítani. Az olyan iparos, aki nem állít ki számlát vagy a megállapított árnál magasabbat kér, a rendőrséggel kerül összeütközésbe.

Ujabbban érkezett
gyapjuszövetekben
nagy választék a
Feldheim Testvérek
kizárólagos posztóruházában
Király-utca 4. szám.

KONCZ fest, tisztít

és vászonárak felelősség mellett mosható (Diarotall) színel láttatnak el

Kérem a pontos címre ügyelni!

Kérem a pontos címre ügyelni!

DEBRECZEN, Arany János-u. 10. sz.
Felvételi iroda az udvarban.

Debreczenben is megalakult a Területvédő Liga

Vasárnap délután Debreczenben is megalakult a Területvédő Liga szervezete. Az ünnepélyes megalakulás főemelően szép ünnepségekhez kapcsolódott, amelynek fényét emelték az *Ajtay József* dr. miniszteri tanácsos vezetésével megjelent országos kitünőségek.

A vendégek, akikkel számos kiváló művész és művész is megérkezett, hogy a vasárnapi diszeloadásán részt vegyenek, szombaton délután különvonaton jöttek meg. Fogadásukra megjelentek a pályaudvaron az állami és városi hatóságok *Szomjas Gusztáv* kormánybiztos-főispán és *Márk Endre* udvari tanácsos polgármester vezetésével.

Vasárnap délelőtt ünnepélyes külsőt öltött az egész város. A Piac-utcán örökzöld sátrakat állítottak föl. A széles utvonalon tömött sorokban hullámozott Debrecen közönsége, gyönyörű magyar ruhákat, gyöngyös partákat, selyem viganókat, piros szattyán és kordovány csizmacskákat láttunk mindenütt.

A magyar nemzeti viselet diadalmas reneszánsza volt ez az áldott, napfényes vasárnap délelőtt, amelyen Debrecen lakossága impozáns módon igazolta, hogy áldozatokat is tud hozni a nemzet nagy érdekében. Valamennyi templomban *könyörgő istentisztelet* tartottak az ország területi épségének visszaállításáért. A templomok hajói zsufolásig megteltek fényes előkelő közönséggel és a nép ezreivel.

A templomokból újra az utcákra áradt a rengeteg néptömeg. Még délután 1 órakor is sokan voltak az utcán a földszített sátrak körül, ahol művészek és művészek előadásaiiban gyönyörködtek. Ezalatt a Liga bájos hölgyei láradhatatlan hévvel *gyűjtöttek* a szent célra. A gyűjtés nagyon szép eredménnyel járt.

Délután 4 órakor a Bika disztermében tartották a Liga helyi szervezetének megalakuló gyűlését. A gyűlést *Szentkirályi Tivadar* nyitotta meg, utána *Ajtay József*, a Liga alelnöke beszélt. Indítványozta, hogy *Szomjas Gusztáv* volt kormánybiztos-főispán válasszák meg a helyi szervezet elnökévé, társelnökké pedig *Nagy József* min. tan. kir. pénzügyigazgatót és *Szentkirályi Tivadar* kereskedelmi és iparkamarai elnököt. A gyűlés az indítványt egyhangú lelkesedéssel magáévá tette.

Ezután *Szomjas Gusztáv* vette át az elnöklést s megköszönve a bizalmat, lendületes beszédben ígérte meg, hogy minden képességét és buzgalmát a Liga céljainak szolgálatába állítja.

Okolicsányi László, *Kovács I. István* államtitkár, *Pataky Mária* és *Csilléry Andor* dr. szép beszédei után a gyűlés közönsége elénekelt a Himnusz és lelkes hangulatban oszlott szét. A helyi szervezet szervezkedő gyűlését ma délután öt órakor

tartják meg *Szomjas Gusztáv* elnöklésével.

Vasárnap este fényes műsori diszeloadás volt a Csokonai-színházban, ahol fővárosi művészek és művésznők elitgárdája gyönyörködte a debreceni közönség színe-javával megtelt nézőteret. Az előadás keretében mondta el programbeszédét *Milotay István* dr. képviselőjelölt is. Tartalmas fejtegetései, mélyes hazaszeretettől izzó eszméi magukkal ragadták a közönséget. Az előadást *Okolicsányi László* szárnyalóan magasröptű beszéde fejezte be.

A vendégek hétfőn délelőtt utaztak vissza a különvonattal a fővárosba.

Divatos gyapju mosó szövetek

naponta érkeznek, olcsó szabott árak mellett beszerezhető

RÓTH ADOLF,
Piac-utca 77. szám.

Öt halálos ítélet a Peczkay-bünpörben

Budapesti tudósítónk jelenti: A budapesti büntetőtörvényszéken ma délelőtt 9 órakor hirdette ki *Surgoth Gyula* dr. ítéletáblai bíró *Peczkay József* és büntársai ügyében az ítéletet.

A törvényszék *Végh Miklós* bérkocsissegédet négyrendbeli gyilkosság büntette miatt halálra, *Sirmis Sándor* hivatal-szolgát, ki még nem töltötte be 18-ik életévét, egyrendbeli gyilkosság vétsége miatt a fiatalokruak fogházában kitöltendő 15 évi fogházra, *Peczkay József* cipőkereskedőt kétrendbeli gyilkosság büntette miatt 15 évi fegyházra, *Lévai Oszkár* munkásbiztosítópénztári tisztviselőt egyrendbeli gyilkosság büntette miatt halálra, *Gessler Mihály* vörös katonát egyrendbeli gyilkosság büntette miatt 15 évi fegyházra, *Zsombory Endre* elektrotechnikust kétrendbeli gyilkosságért halálra, *Nagy Kálmán* magántisztviselőt kétrendbeli gyilkosságra való felbujtás büntette miatt halálra, *Klós Dezső* vendéglőst egyrendbeli gyilkosságra való felbujtásért halálra, *Vargha József* földművest egyrendbeli gyilkosság büntette miatt 15 évi fegyházra, *Ramala Sándor* politikai nyomozót egyrendbeli gyilkosságban való bűnszegédi bűnrészeséggel miatt 15 évi fegyházra ítélte el. — A többi vádlottat, köztük *Peczkayné dr. Teleky Ilonát* a törvényszék fölmentette.

Az ítélet kihirdetése után a törvényszék kegyelmi tanácsa alakult át.

FRICZI kalap-szalokban
óriási választékban a legszebb kalapok kaphatók. ...
— Városházával szemben. —

Vegyetek menekült-bélyegeket!

HIREK.

— **A Csokonai-kör az erőszakos béke ellen.** A Csokonai-kör választmánya e hó 20-án *Géresi Kálmán* elnöke alatt tartott választmányi ülésében állást foglalt a Magyarország területi épségét és a magyarság művelődésbeli egységét végveszéllyel fenyegető békeszerződés ellen. A választmány a komor helyzethez illő méltósággal, elszántsággal és egyértelműséggel fogadta el az elnökség határozati javaslatát, amelyet fölterjeszt a Területvédő Ligához és amelynek felküldésével egyzersmind *testüleg belép a liga kötelékébe.*

— **Az ügyvédek esküje.** Az új ügyvédi esküt még le nem tett debreceni ügyvédek a f. hó 27-én délután 5 órakor tartandó választmányi ülésen az eskü kivétele végett okvetlen megjelenésre kéri a debreceni ügyvédi kamara elnöksége.

— **Hangverseny a szibériai magyar foglyok javára.** A Szibériában szenvedő magyar hadifoglyok hazaszállítási költségeinek fedezésére jun. 1-én este fél kilenc órakor a Csokonai-színházban nagyszabású hangversenyt rendeznek. Közreműködnek *V. Jeszenov Jás*, a szentpétervári volt cári színház művésze, *Gy. Márkus Lili* zongoraművész, *J. Hudák Julia*, a hírneves ballerina és *Simon Sándor* operaénekes. A kíséretet katonazenekar látja el *Mislay István* vezetésével. Jegyek *Aszmann Ferenc* divatüzletében előre válthatók. Felülvezetéseket a jótékony célra közönséggel fogad a rendezőség.

— **Esküvő.** Özv. Klein Mártonné és özv. Klein Izraelné tisztelettel meghívják rokonaikat és ismerőseiket gyermekeik *Margit* és *Ignác* junius hó 2-án d. u. 3 órakor Szepességi-u. 25. sz. a. tartandó esküvőjére.

— **Vizbefúlt gyermek.** *Hajdu János* siketnéma-intézetbeli tanuló tegnap délután a Tégláskert mellett levő kubikgödörben fürdött. Fürdés közben görcsöt kapott és mire segítségére siettek, megfuladt.

— **Ügyvédi hír.** *Dr. Tukacs Dezső* ügyvéd a debreceni m. kir. pénzügyigazgatóság volt adóügyi biztosa ügyvédi irodáját Debreczenben, *Ferencz József-utca 63. sz.* (Félegyház-ház I. emelet) folyó évi május hó 26-án megnyitja.

— **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk, *Than Józsefné* született *M. Kovács Ilona* tegnap este hosszas betegség után elhunyt. Temetése szerdán délután 3 órakor lesz, az Arany János-utca 48. szám alatt levő gyászszobából.

— **Elítélt pénzüér.** *Zagyva Ferencné* árusasszonyt, aki a szibvásáron ezüst egykoronásokat kínált eladásra, darabonként 100 koronáért, a rendőség elítélte 3 napi elzárásra és 200 korona pénzbüntetésre.

— **Judex! első részét el ne mulassza az Urániában megnézni.**

— **Gyöngyszalma grárdi kalapok** legolcsóbban beszerezhetők *Frank Imrénél*, Piac-utca 43.

— **Jön a budapesti Beckettow-cirkusz.**

Uri kelengyét,

inget, nadrágot, gallert és zsebkendőket készít

HERMAN NÁNDOR
Hatvan-utca 31. szám.

— **Dr. Láng Sándor** műtőorvos rendelését és Röntgen laboratóriumát Kossuth-utca 39. szám alól a szomszéd házba, a 37. szám alá helyezte át.

— **Uj fogorvosi rendelő.** Ertesítjük a t. közönséget, hogy *József kir. h.-u. 10. sz.* alatt a mai kor igényeinek megfelelő fogműtermet és fogtechnikai laboratóriumot állítottunk fel, ahol a fogászat körébe tartozó mindenféle munkák gyorsan, pontosan és jutányosan eszközöltek. Rendelés: délelőtt 10—12, délután 3—6-ig. *Dr. Karácsonyi Miklós* és *Balogh Lajos*.

— **Férfi fehérneműk** kiváló jó minőségekben és puha gallérok minden színben *Frank Imrénél*.

— **Vasablakokat,** vasajtókat-készít *Piros Béla* lakatos műhelye *Péterfia-utca 32. szám.*

— **Ne sajnálja,** hogy beszünttettem *Péterfia 53. alatt* a régi nyakkendők átalakítását. *Junius 1-től Rákóczi-u. 23. alatt* megint újjáalakítom legrosszabb nyakkendőit is.

— **Zseblámpa telepek,** Wolfram-égők, asztali lámpák, csillárok kaphatók, villamosvilágítási, telefon és esengő szereléseket vállal *Pöldes Sándor* Hatvan-utca 13.

— **Verner divatházba** érkeztek újabb nyári szövetek, selymek, batiszok, grenadinok, ruhavásznak és egyéb ujdonságok. *Harisnyák* minden színben.

— **Legfinomabb gyapjuszövetek** *Kupfer* és társánál *Kistemplom-bazár.*

— **Végh Gyula** szücs elsöragu modern és legnagyobb molykár elleni biztosító és megóvó beraktározási vállalata (saját ház) Debreczen, Piac-utca 4.

Izléses női kalapok

200 K feljebb és leánykalapok kaphatók

SCHIMMER MORNÉ Piac-utca 2.

SZÍNHÁZ.

Vigszínház.

Szerdán: *Bakits Edith* klasszikus táncművész nő vendégjátéka. Csütörtökön: Ugyanaz. Pénteken: *Tul* a Nagykirivánon, operett. Szombaton: *Igmándi kis pap,* népszínmű.

Klasszikus táncstély a Vigszínházban. Szerdán és csütörtökön olyan művészi szenzációban lesz része a debreceni közönségnek, amilyent csak a világvárosok színpadjairól lehet élvezni. *Bakits Edith* táncművész nő fog föllépni és három kis egyfelvonásos keretében, melyet a társulat legjobb erői adnak elő, egyiptomi, klasszikus és magyar táncokat mutat be. A fiatal művész, a Nemzeti hadsereg egyik magasrangú, előkelő tisztjének leánya, legkiválóbb növendéke volt *Pallay Anna* Operaház primaballerinájára táncakadémiajának és a fővárosi sajtó lelkesen egyértelmű megállapítása szerint méltó tanítványa a tánc nemes művészetében világhírű mesternőjének. *Bakits Edith* most mutatja be előkelő és nagyserű művészetét a vidék metropolisáiban. Először *Szegeden* lépett föl s a szegedi sajtó valóságos elragadtatással emlékezett meg arról, hogy az ottani közönség milyen tomboló lelkesedéssel honorálta művészetét. A szegedi lapok beszámoló különös dicsérrel emelték ki könnyed táncát, mozdulatainak gracióz és plasztikus voltát, hogy ritmikája mennyire simul a zenéhez s a fiatal művész nő bájos megjelenését. Szeged után

Autogén hegesztések, automotor és mindenféle gazdasági gépjavítások. ...
Gazdasági gépalkatrészek állandóan raktáron.

Vértesy Testvérek
Debreczen, Hatvan-utca 53.